

Vardes un Krupja piedzīvojumi

Ārnolds Lobels

No angļu valodas tulkojusi **Ieva Lešinska**

Liels un mazs, 2021

ISBN: 978-9934-574-69-6

Sinopse

Ārnolda Lobela stāstu krājumā „Vardes un Krupja piedzīvojumi” apkopotas četras grāmatas, kas kļuvušas par amerikāņu bērnu literatūras klasiku: „Varde un Krupis ir draugi”, „Varde un Krupis kopā”, „Varde un Krupis visu gadu” un „Dienas ar Vardi un Krupi”. Divus draugus – Vardi un Krupi – iemīļojuši vairāku paaudžu lasītāji. Draugi apciemo viens otru, lai dotos pastaigās dabā, pavasarī modina viens otru no ziemas miega, vasarā peldas upē, ēd cepumus un mācās plānot savu dienu, rakstot darāmo darbu sarakstu – katrā notikumā ietvertas universālas cilvēciskas īpašības, kuras autors atklāj ar sirsnīgu un iejūtīgu humoru. Krupim šķiet, ka viņš peldkostīmā izskatās smieklīgi, un viņš negrib, lai kāds viņu redzētu. Kārdinājums apēst visus cepumus noved draugus pie risinājuma tos izbarot putniem. Slinkumu celties no ziemas miega viņi asprātīgi apved ap stūri, nomainot sienas kalendārā mēnesi. Krupis, tikko pamodies, savā darāmo darbu sarakstā ieraksta „pamosties” un tūdaļ to izvītro kā paveiktu darbu. Bet galvenais, ka draugu savstarpējs atbalsts, laipnība un uzticēšanās caurvij katru piedzīvojumu. Varde ir aktīvs un dzīvespriecīgs piedzīvojumu meklētājs, Krupis – neuzņēmīgāks un neveiklāks, bet draudzībā viņi papildina viens otru un nespēj viens bez otra iztikt.

Grāmata piemērota pirmsskolas un jaunākā skolas vecuma bērniem, sākot no 4 gadu vecuma.

Noskaties īsu video par grāmatu [šeit!](#)

Par autoriem:

Amerikāņu bērnu grāmatu rakstnieks un ilustrators **Ārnolds Lobels** (*Arnold Lobel*; 1933–1987) dzimis Losandželosā un uzaudzis Ņujorkā, studējis mākslu privātajā augstskolā *Pratt Institute* Bruklinā. Jau kopš bērnības būdams liels lasītājs un cītīgs bibliotēkas apmeklētājs, Lobels savu nodarbošanos – bērnu grāmatu sacerēšanu un ilustrēšanu – uzskatīja par labāko pasaulē un dēvēja sevi par sapņotāju. Viņa grāmatīņas sarakstītas vienkāršā, bērniem viegli uztveramā valodā, taču stāsta par svarīgām sajūtām, kas labi pazīstamas arī pieaugušajiem – vientulību, bailēm, draudzību, mīlestību. Lobels sacījis, ka Vardi un Krupi – abus šos jaukos abiniekus – viņš radījis, atspoguļojot pats savu raksturu un emocijas. Ievēriību guvušas arī citas autora grāmatas, bet 1981. gadā viņš par grāmatu „*Fabulas*” (*Fables*) saņēma ASV bērnu bibliotēku asociācijas Kaldekota medaļu (*Caldecott Medal*) – apbalvojumu par gada visskaistāk ilustrēto grāmatu Savienotajās Valstīs.

Ieva Lešinska (1958) ir tulkotāja un publiciste. Studējusi angļu valodu Latvijas Valsts Universitātē 1976.–1978. gadā, filozofiju, valodniecību, žurnālistiku, politoloģiju un franču valodu Ohaio universitātē un Kolorado universitātē ASV 1979.–1987. gadā. 1990. gadā Stokholmas Universitātē ieguvusi maģistra grādu baltu filoloģijā. 1990.–1994. gadā bijusi „*Radio Free Europe*” redaktore. 1991. gadā atgriezusies Latvijā, 1993.–2010. gadā strādājusi žurnālā „*Rīgas Laiks*”, 1997.–2017. gadā bijusi

galvenais tulks Latvijas Bankā. Kopš 2004. gada Latvijas Rakstnieku savienības biedre. Pārvalda sešas valodas. Veikusi angļu un amerikāņu modernistu atdzejojumus, prozas un Latvijai nozīmīgu fundamentālu vēsturnieku darbu tulkojumus, lugu un muzikāli dramatisku darbu latviskojumus, kā arī lielu darbu, tulkojot latviešu dzejas klasiku (piemēram, Aleksandra Čaka „Mūžības skartos”), mūsdienu latviešu dzeju un prozu angļu valodā.

Atbild leva Lešinska

Kā tu kļuvi par tulkotāju?

Cik sevi atceros, man vienmēr interesējušas valodas – gan dzimtā, gan citas, kuras bērnībā klausījos, braukājot par radio skalu. Mana krustmāte, mammas māsa, kas dzīvoja Austrālijā, reizēm sūtīja bērnu grāmatas ar daudziem krāsainiem attēliem. Tur redzamais ļoti atšķīrās no tā, ko redzēju sev apkārt. Kad sāku mācīties angļu valodu, man gribējās pārceļt spīlgtās ainas no austrāliešu grāmatām sev tuvāk, tā arī sākās mani tulkošanas mēģinājumi. Pirmos stāstiņus pārtulkoju, kad man bija astoņi gadi.

Kā tu izvēlēties valodas, no kurām tulko?

Varētu teikt, ka valodas izvēlējušās mani, nevis otrādi. Esmu ilgu laiku dzīvojusi Amerikā, mans vīrs ir amerikānis, un ģimenē mēs runājam gan angļiski, gan latviski, tāpēc tulkot no angļu valodas latviski un otrādi man šķiet pavisam ikdienišķa lieta. Diezgan labi protu arī zviedriski, franciski un vāciski, tāpēc reizēm kādam izdevējam ienāk prātā, ka es varētu būt piemērota tulkotāja kādai konkrētai grāmatai. Tulkošana no šīm valodām man prasa lielāku piepūli, bet tieši tāpēc tas dažkārt ir pat interesantāk, nekā darboties ar ierasto angļu-latviešu-angļu salikumu.

Kas tev visvairāk patīk, tulkojot bērnu grāmatas?

Man patīk atcerēties sevi kā lasošu bērnu un mēģināt atrast izteiksmes veidu, kas man pašai būtu licies pievilcīgs.

Kas bija visgrūtākais, tulkojot šo grāmatu? Kam bija īpaši jāpievērš uzmanība?

Tulkojot no angļu valodas, vienmēr jāuzmanās, lai latviešu tekstā automātiski neiespruktu par daudz piederības vietniekvārdu. Latviski mēs vienkārši kasām pakausi, nevis „savu pakausi”, ja vajag, stāvam uz galvas, nevis „savas galvas” un draugam sakām „dod roku”, nevis „savu” vai „tavu” roku. Un vēl gribas, lai grāmata lasītos raiti, it kā tā būtu sarakstīta latviski. Tas īpaši svarīgi šajā grāmatā, kur teikumi it kā ir ļoti vienkārši, tomēr izteiksmīgi. Šķita svarīgi panākt vieglumu un caurspīdīgumu, kāds raksturīgs oriģinālam.

Izlasot vārdu Varde, pirmajā mirklī šķiet, ka stāsta varonis būs meitene. Tomēr tas ir puisis. Kā tulkotāji tiek galā ar to, ka daudzās citās valodās lietvārdiem nav dzimtes, atšķirībā no latviešu valodas, kur uz dzimti norāda vārda galotne, vai vācu valodā, kur uz to norāda lietvārda artikuls?

Latviski mēs automātiski pieņemam, ka varde, vāvere, čūska ir meitenes, jo uz to norāda sieviešu dzimtes galotne. Kaut gan angļiski dzimtes netiek izšķirtas, un uz dzīvniekiem „oficiāli” tiek attiecināts vietniekvārds „it”, pasakās, kā zināms, dzīvnieki mēdz uzvesties gluži kā cilvēki, un tur viņi arī angļiski nav vairs „it”, bet gan „he” un „she”. Tiesa gan, visbiežāk „he”. Arī ikdienā cilvēks, kuram angļu valoda ir dzimtā, stāstot, teiksim, par lapsu, sacīs, ka „viņš, lapsa,” darījis to un to. Šajā grāmatā autoram acimredzot bijuši savi iemesli, kāpēc abi varoņi ir puīši. Un kāpēc gan ne? Turklāt latviešu valodā mēs labi zinām, ka vārda galotne ne vienmēr sakrīt ar cilvēka dzimumu. Piemēram, mans vectēvs bija Juris Priede. Un viņam, Jurim Priedem, bija trīs bērni, viens no tiem – mana mamma. Tieši tāpat grāmatas varoņi ir Varde un Krupis, Krupim draugs – Varde, Vardem – Krupis.

Stāsti par Vardi un Krupi tapuši un izdoti 20. gadsimta 60. gadu beigās un 70. sākumā – no mūsdienu bērna skata punkta ļoti sen. Kādas ir tavas domas un pieredze par mūsdienu lasītāja – bērna attiecībām ar senāk tapušām bērnu grāmatām?

Tam, ka stāsti par Vardi un Krupi sarakstīti tik sen – pirms 50 un vairāk gadiem – manuprāt, nav nozīmes, jo autors neizmanto nekādas detaļas, kas abus draugus cieši saistītu ar konkrētu laikmetu. Viņi neklausās kasešu magnetofonu, kādi bija ierasti pagājušā gadsimta otrajā pusē, bet putnus, un tie laimīgā kārtā lidinās ap mums vēl šobaltdien; tāpat kā viņi, bērni arī mūsdienās peldas, laiž pūkus, ēd cepumus un saldējumu. Vide, kurā Varde un Krupis darbojas, ir tikai viegli ieskicēts fons, priekšplānā ir viņu draudzība, rūpes vienam par otru, tāpēc arī mūsdienu lasītājam nebūs grūti ar izteiles palīdzību iekļūt viņu pasaulē.

UZDEVUMI UN AKTIVITĀTES

Pētniecisks uzdevums „ABINIEKU MĀCĪBA”

Noskaidro, vai varde un krupis dabā ir dažādi dzīvnieki?

Vai arī Latvijā dzīvo vardes un krupji? Kur tu pats esi redzējis vai dzirdējis vardi vai krupi?

Uzzini, kāds ir varžu un krupju dzīves cikls, barošanās, uzvedības paradumi, kā tie pārziemo.

Praktisks uzdevums „POGU MĀCĪBA”

Lasi stāstu „Pazaudētā poga”!

Uzzīmē Krupja žaketi, ko viņš uzdāvināja Vardem, kad bija tai piešūvis visas atrastās pogas! Parādi tās visas savā zīmējumā.

Palūdz māmiņai vai vecmāmiņai pogu kastīti un sameklē 5 atšķirīgas pogas. Noskaidro, kādiem apģērbiem tās kādreiz ir lietotas vai varētu noderēt.

Izvēlies pogu, kura tev vislabāk patīk, un iemācies to piešūt.

Zīmēšanas uzdevums „KURĀ STĀSTĀ TU BIJI?”

Izlasi šos teikumus un uzzīmē zīmējumu, kurā ietvertas visas uzrakstītās lietas:

Māja ar apsnigušu jumtu un lāstekām
Pūkains mākonis
Spoža saule
Krupis un Varde velk ragaviņas
Lido vārna

Pasaki, kuru stāstu no „Vardes un Krupja piedzīvojumiem” tu esi uzzīmējis!

Pētniecisks uzdevums „KO GRIB AUGI?”

Lasi stāstu „Dārzs”.

Noskaidro, kāds ir augs dzīves cikls un kas nepieciešams, lai augi augtu.

Kādu padomu tu dotu Krupim?

Pārruna „VAI MAN IR GRIBASSPĒKS?”

Pastāsti, kas ir gribasspēks?

Vai tu piekrīti šādiem apgalvojumiem:

- Gribasspēks ir tam, kurš ir stiprāks un var citiem atņemt to, ko grib.
- Gribasspēku var uztrenēt.
- Gribasspēks vajadzīgs, lai padarītu darbu līdz galam.
- Gribasspēks palīdz nedarīt muļķības.
- Gribasspēka man bieži pietrūkst.

Pastāsti par sevi:

- Ja tev jādara kaut kas tāds, ko negribas, vai tev pietiek gribasspēka to paveikt?
- Vai tev pietiek gribasspēka neapēst visus kārumus uzreiz?
- Vai tu kādreiz esi jutis, ka tev ir par maz gribasspēka?

Uzdevums „STĀSTA GADALAIKS”

Pasaki, kad tas notika, kurā gadalaikā?

Kādas bija stāsta beigas?

- Krupis nes Vardem saldējumu un pa ceļam pārvēršas par ragaini.
- Krupis domā, ka Varde ir iekritis bedrē, ka viņu plēš liels zvērs, ka Varde ir apmaldījies mežā, un ir jāiet viņu glābt.
- Krupis un Varde steidzas palīdzēt viens otram ar lapu grābšanas darbiem.
- „Es redzēju, kā kokā tup un dzied putni. Redzēju māti un tēvu, kas strādāja dārzā. Es redzēju dārzā puķes,” teica Varde.

Radošs uzdevums „VARDES UN KRUPJA JAUNIE PIEDZĪVOJUMI”

Izgatavo pats savu grāmatiņu „Vardes un Krupja draudzība”.

Uzzīmē grāmatiņas zīmējumus un pie katra zīmējuma pieraksti, kādā notikumā tu esi ieraudzījis īstu draudzību.

Spēle „VĒSTULE DRAUGAM”

Ar skaitāmpantiņa palīdzību izvēlas, kurš būs pastnieks Gliemezis. Pārējie izvēlas katrs vienu no saviem draugiem un uzraksta viņam īsu vēstuli. Uz aizlocītās vēstules jāuzraksta 3 pazīmes, pēc kurām pastnieks varēs atrast vēstules adresātu.

Piemērs:

**Viņš futbolā stāv vārtos.
Viņam ir māsa.
Viņš vakar nebija skolā.**

**Viņai ir gari mati.
Viņa ļoti grib sunīti.
Viņai patīk pokemoni.**

Visas vēstules nodod pastniekam Gliemezim. Spēlētāji sastājas aplī un Gliemezis atrodas vidū. Viņš izvelk vēstuli un lasa adresāta pazīmes. Visi spēlētāji min, kurš tas varētu būt, vēstules autors apstiprina vai noliedz. Ja pareizo saņēmēju nevar uzminēt, Gliemezis ņem nākamo vēstuli. Tas, kurš saņēmis vēstuli, izstājas no apļa. Spēle turpinās, kamēr visas vēstules nonākušas pie adresātiem.

